

Én tettem meg!

Életkép.

Lelki Gyula országos képviselő, nekem kedves jó barátom, elbeszélése után vetem papírra a következő élethű rajzot.

Ha számba akarom venni — beszélte nem egyszer a barátom — hogy kinek, minek köszönöm képviselői állásomat, csak egy bizonyos: az, hogy sem eddig tett szolgálataimnak, sem személyes tulajdonaimnak, sem annak a néhány ezer forintnak, amit elköltöttem rá, nincs épen semmi részök benne. Kegyelemnek köszönöm feltétlenül, annyi bizonyos; csak azt nem sikerült eddig megállapítanom, hogy ki ennek a nagy jószágnek egyedüli forrása, mert felette sokan követelődznek érte.

A választás napjára nem utaztam volt le, hanem itt a központon vártam nagy töprenkedve az eredményt. Meg is érkezett este felé, nem kisebb személytől, mint magától a választási elnöktől a távirat. Ennyiből állott. »Gratulálok. Megvan. Roppant erőfeszítéssel ugyan, de keresztül vittem. Gratulálok.«

Annak ugyan én is gratuláltam, hogy megvan; hanem arról, hogy Csergheő Mihály, a választás elnöke, egyszerre ilyen buzgó párthivem lett, nem is álmodtam. Bezzeg, a mig én ott izzadtam a választókerületben és nem egyszer közel állottam már hozzá, hogy egy kedvem szerinti káromkodással falba rugjam az egész dicsőséget, bezzeg ő az alatt egy lépést sem, de még egyetlen jó szót sem tett érdekemben. Sőt azt beszélte az egész világ, hogy pokolba kívánt volna engem is, a vetélytársamat is, mert maga áhitozott a képviselőségre. Most pedig egyszerre ő tett meg; ő vitte keresztül! Furcsa! De nem lehetett soká kételkednem, mert nemsokára megérkezett terjedelmes levele is, amelyben egész bizalmasan elmondja, hogy a főispán megbotránkozásig kétértelműleg viselte magát; az alispán tehetetlen, annak a pártfogása többet árt, mint használ; Lelki Péter unokaöcsém elléháskodta az időt; Csiga Laczi pedig, a kiben mindenek felett biztam, a leggaládabbul visszaélt bizalmammal. Ha ő nincs, már mint Csergheő Mihály, az ország csufja volnék most, olyat buktam volna.

Na hát elhittem.

Csak hogy nemsokáig lehettem boldog a hitemben, mert Cserteparti Esaiás urambátyámtól, az alispántól is levél érkezett s abban egészen másként volt elbeszélve a választás története. Csergheőt is említi egy helytt, de csak úgy, hogy az a mihaszna majdhogy elügyetlenkedte a dolgot, különben be van bizonyítva, hogy egyesegyedül és kizárólag ő kegyelmének köszönhetem a megbízó levelet. »Lent jártadkor nem tüntettem ugyan melletted — írja — mert dobbal nem lehet madarat fogni; hanem annál biztosabban dolgoztam kéz alatt. Én megtettelek téged országos képviselőinek, de te is állj mellettem a megyei politikában. Ott fenn sokat tehetsz. Jól tudhatod, mennyi romlást hozott a

megyére ez a Keselyü famillia, a mely árulással kapta grófi czimét. Nagy ideje, hogy kiszorítsuk a befolyásból.« stb. Tehát Cserteparti urambátyám tett meg! Ez is jól van. Hátrább a Csergheő Mihály érdemével! A főispánnak, gróf Keselyü Ábrahámnak több rendbeli igen érthető czélzásairól, Péter öcsém rokoni követelődzéseiről, Csiga Laczi gyorsan lejáráó váltóiról, mint önkényt érthető dolgokról, hallgatva most, csak egy báli jelenetet akarok elbeszélni.

Megpillantom — a jogász bálon vagy melyiken — választókerületem székhelyének ünnepelt divat-királynőjét, a szép ügyvédnét. Természetes, hogy egy pillanat alatt mellette termettem. Hát az én szép asszonyom duzzog; csak félvállról beszél. — Nagysád, az istenért, mivel vesztettem el mindeneknél magasabb becsü kegyeit? A szép asszony beszélni kezd és szemrehányásokkal halmoz el. Hogy én milyen hamar megfelejtkeztem a választásról. Pedig, hejh, ha ő nem lett volna! Menynyt lótot-futott érettem: mi mindennek volt kitéve. Hogyan fordította meg a dolgot kétszer is. Egyedül csak ő és csupán csak érettem. Már ha tetszik, ha nem, az ő fáradozása nélkül ma nem volnék képviselő.

Ugy van; hiszem, tudom, megesküszöm rá. Jó, hogy közel volt a feleségem, mert még baj lehetett volna belőle, annyira elhittem a szép asszony beszédét.

Minden mámor után bekövetkezik az émelygés. Nálam a szép ügyvédné bájos duzzogása után Prémes Pál ur személyes megjelenésében állott be.

Prémes Pál, Prémes Pál! hogy vitt volna el téged az ördögök nagyapja születésed előtt tiz esztendővel!

Ez aztán ficzkó a talpán!

Mikor felléptem volt, egy darabig nem is volt ellenjelöltem. Azt hittem, hogy egyhangulag leszek megválasztva minden küzdelem nélkül. Elfelejtkeztem volt mámoromban Prémes Pálról: arról, hogy egyhangu választás esetében három esztendőre menne tönkre az ő aratása.

Mert van neki hébe-korban egyéb hivatala is a vármegyénél, de legfőbb kenyérkeresete a képviselőválasztás.

Akkor is, a mikor engem kijelöltek, addig firtatott, szaglárkodott szerteszét, a mig egy bukófélben lévő bárót megfogott ellenjelöltül. Persze, hogy az ő báróját nem vettem komoly számba; de volt esze hozzá Prémes Pálnak, hogy kettőnk versenygésével biztatva, egy nemzetiségi jelöltet is beugrasson harmadiknak.

A dolog kezdett bonyolódni és Prémes Pál megkezdhette művészetét.

Legelőbb a bárót fejte meg ezerötszáz forintig. Mikor aztán attól nem volt mit kapnia többé, akkorra az én párthiveim arra a meggyőződésre jöttek, hogy megválasztásom csak ugy biztos, ha Prémes urat megnyerem.

Alkudoznom kellett vele.

Első követelése az volt, hogy térítsem meg azt az ezerötszáz forintot, a mit ő a báró érdekében elköltött. Mindenki tudta, hogy egyetlen krajczárt sem költött a gazember, hanem ő csikart ki épen ezerötszáz

forintot a bárótól: de a végén mégis el kellett fogadnom követelését.

Már most hivemmé lett: épen úgy dicsért agyba-főbe, mint a hogy gyalázott elébb. Bizzam csak rá, most már bizonyos a siker! Hanem biz' a költséggel jár. Rendre-rendre kicsikart még tőlem ezerhét-száz forintot a folyó költségekre. Abból sem költött el semmit; hanem választás után benyújtatott hozzám korcsmai dorbézolásairól valami négyszáz forintra menő számlát.

Ez az ékes mákvirág keresett fel képviselőségem második évében. Elfogyott a választási bevétel; nem tudta bevárni a harmadik esztendő. Azzal állott elő, hogy ő szerencsétlenje az én képviselőségemnek. Igazságos pereit azóta mind elveszti, mert a bírák a báró párthivei voltak. A megye fejei is duzzognak rá azóta: nem kaphat semmiféle hivatalt. Hát csak kölcsönöznek neki pár száz forintot a jövő választásig; akkor aztán becsületesen megadja. Vagy úgy se bánja, hogy eszközöljek ki részére egy kataszteri becslőbiztosságot.

Ebbe az utóbbiba belekapaszzkodtam, gondolva, hogy szép szóval lerázom a nyakamról.

A biztosság elnyerése végett megteszek — mondám — minden lehetőt.

Köszöni alássan — azt mondja — addig hát már csak letelepedik itt nálam; mert arra való költsége, hogy a vendéglőben éljen, nincs.

Meddig telepedik le nálam?

Hát a meddig a kinevezési okmányt kezébe kapja.

Jaj, a gazember! A végén még én örvendettem, hogy százötven forint kidobásával eltuszkolhattam. Azt mondta, mikor elvette, hogy igazán derék ember vagyok; de ő annál többet is érdemel, mert képviselőnek egyedül ő tett meg.

Vigyén el az ördög!

Épen a Prémes Pál szemtelenkedéseivel foglalkoztam egy alkalommal, azon tépelődve, hogy miként lehetne valamely hatályos törvényt kieszelni az ilyen élődiék ellen, — midőn haza érve, jól ösmert hatalmaskodó hang üti meg füleimet.

Ah, ő nagysága, az anyósom megint csókolni való kedvében van!

Felettem folyt a prédikáció.

Hogy én milyen haszontalon, milyen könnyelmű, milyen tiszteletlen vagyok. — Ezt mind a szegény feleségem szenvedti, a ki bizonyosan sír a prédikáció alatt. — A prédikáció tovább folyt: hogy eddig bizonyosan a dologházba jutottam volna a magam emberségével; mindent neki köszönhetek, már tudniilik az anyósomnak; képviselőnek is ő tett meg.

Dühösen nyitottam be az ajtót.

Feleségem sirt; anyósom végigmért a szemével és kinézett az ablakon; kis fiam meg, a közös becze, hozzám futott nagy duzzogva s véghetetlen kedvességgel elkezdett fecsegni.

Halljad csak, miket beszél ez a csúnya nagymama. Pedig képviselőnek téged én tettelek meg, mikor azt a szép piros tollat viseltem és mindenütt kiabáltam, hogy éljen papa.

Gutaütés és nevetés környékezett egyszerre. Fiamat szerettem volna összevissza csókolni, anyósomat meg az ablakon kidobni.

Egyiket sem tettem, hanem mondám: köszönöm alásan, hogy megtettetek; le vagyok kötelezve; hanem arra kérlek, hogy többé meg ne tegyetek valahogy!

Réthy Lajos.

Érett gyümölcs.

Ha érett a gyümölcs, lehull a fáról;
Czélját elérte, jobb már nem lehet:
Kiaknázta a földet és eget,
Onnan és innen gyűjtve a javából:

Tavaszi viráginak mézes illatja
Virágának illatjával vegyült;
A nyár tüzében nedve áthevült;
Hosszú ősz csókján finomult zamatja;

Üde keblében érett magvát zárja,
Mely más tavasz ébresztő hangját várja.

* * *

Boldog, ki érett, ha leszáll a sirba!
Kiről lassacskán a salak lehullt;
Ki megöszülvén, mindinkább javult:
Ki tiszta lap, szép s jóval teleirva;

Kit sorscsapása el nem keserített,
A jószerecse meg nem ronthatott;
Ki áldva a vihart, s derült napot,
Örömből, búból jóságot meritett; —

S most hosszú, példás pálya végén állva,
Oktat, vigasztal, biztat, bátorít;
Miként a tájra biborfényt borít
Az éltető nap, nyugalomra szállva. —

De annak jaj, ki sír felé haladva,
Nem érik, s tisztul; de satnyúl rothadva!

Nicolics Sándor.